

Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılığı Geliştirmeye Yönelik Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki Ebeveyn Deneyimlerinin İncelenmesi*

Investigation of Different Socioeconomic Levels Parental Experience to Improve Creativity in Preschool Period

Merve Özer**

Aslı Yıldırım Polat***

To cite this article/ Atf için:

Özer, M. ve Polat Yıldırım, A. (2019).Okul öncesi dönemde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ebeveyn deneyimlerinin incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(3), 1309-1327. doi: 10.14689/issn.2148- 624.1.7c.3s.17m

Öz. Okul öncesi dönemde çocuğun geliştirilmesi gereken becerilerinden biri yaratıcılıktır. Yaratıcılığın doğuştan geldiği bilirse de herkeste farklı düzeyde olması, bu becerinin gelişimini etkileyen faktörlerin olduğunu göstermektedir. Bu faktörlerin başında ebeveyn gelmektedir. Alan yazında çocukların yaratıcılıklarının yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey gibi değişkenlere göre nasıl değiştiğine yönelik araştırmalar bulunmaktadır. Ancak ebeveynlerin çocuklarının yaratıcılıklarını geliştirmek için neler yaptığını dair herhangi bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Bu araştırmanın amacı ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarının yaratıcılıklarını geliştirmeye ilişkin deneyimlerini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim kullanılmıştır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiş ve iki alt, iki orta ve iki üst sosyoekonomik düzeyde altı ebeveyn ile görüşülmüştür. İçerik analizi sonucunda ebeveynlerin öğrenim düzeyi fark etmeksizin çocuklarıyla yaratıcılığı geliştirmede benzer etkinlikler yaptıkları ancak düşük sosyoekonomik düzeydeki ebeveynlerin olan imkanlarını kullanarak daha yaratıcı davrandıkları, yüksek sosyoekonomik düzeydeki ebeveynlerin ise çocuğu ile üretmek yerine hazır almaya daha meyilli oldukları görülmüştür. Bu nedenle ebeveynlerin yaratıcılığı geliştiren etkinlikler konusunda desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi dönem, Çocuk, Ebeveyn, Yaratıcılık

Abstract. One of the skills that a child needs to develop in pre-school is creativity. Although it is known that creativity comes from birth, the fact that everyone is at different levels shows that there are factors affecting the development of this skill. One of these factors is the parent. In the literature, there are researches on how children's creativity changes according to variables such as age, gender and socioeconomic level. However, no research has been achieved on what parents do to improve their children's creativity. The aim of this study is to reveal the experiences of parents in developing pre-school children's creativity. In this research, phenomenology is used. Participants were determined by criterion sampling from purposeful sampling methods and interviewed with six parents at two sub, two middle and two upper socioeconomic levels. As a result of the content analysis, it was observed that parents did similar activities in developing creativity with their children regardless of their level of education, but they were more creative by using the opportunities of parents at low socioeconomic level, while parents with a high socioeconomic level were more prone to getting ready to produce with their children. Parents should therefore be encouraged to develop creativity.

Keywords: Pre school period, Children, Parent, Creativity:

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 12.01.2019

Düzeltilme Tarihi: 15.05.2019

Kabul Tarihi: 30.06.2019

* Bu çalışma, 22-24 Ekim 2018 tarihinde düzenlenen Uluslararası IV. Çocuk Gelişimi kongresinde poster bildiri olarak sunulmuştur.

** Sorumlu yazar / Correspondence: İstanbul Kültür Üniversitesi, Türkiye, e-mail: merve.ozer@iku.edu.tr ORCID: 0000-0002-8474-1425

*** Anadolu Üniversitesi, Türkiye, e- mail: ayildirim@anadolu.edu.tr ORCID:0000-0002-8535-3715

Giriş

Yaşamın her alanında kendini gösteren yaratıcılık kavramı, 1960'lı yıllarda bilimsel çalışmalarda varken; 2000'li yıllara gelindiğinde teknolojiadaki gelişmeler ile sıkça kullanılan bir kavram haline gelmiştir (Baltacı, 2013, s. 8). Günümüzde önemini arttıran yaratıcılık kavramı, insanı diğer canlılardan ayıran en büyük özelliğidir (Kara ve Şençiçek, 2015, s.91). İnsanoğlu, yaratıcılık özelliği ile çevreyi, doğayı kendi istek ve arzuları doğrultusunda yeniden şekillendirmektedir. Bilgi ve teknoloji açısından günümüzde gelinen nokta göz önünde bulundurulduğunda aslında tüm buluşların ve çalışmaların temelinde merak duygusu vardır. Sonuçta her bir icat; bir keşfin, buluşun ya da sanatsal yaratmanın sonucunda ortaya çıkmaktadır. Küreselleşen dünya ile birlikte keşiflerin ve sanatsal yaratmanın temelinde bulunan yaratıcılık becerisi daha da ön plana çıkmıştır. Günümüzde gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurmada yapıcı ve yaratıcı bireylerin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü yaratıcı bireylerin olduğu toplumlar yeniliğe ve farklılıklara açık olmaktadır (Karahana, 2016, s. 14). Bilgi toplumunda, bireylerin içindeki toplumu anlaması, eleştirmesi ve değiştirmesi beklenmektedir. Eğer toplumlar, yaratıcı potansiyeli yüksek bireyleri seçer, geliştirir ve destekler ise diğer toplumlara göre avantajlı olabilmektedir.

Yaratıcılık Nedir?

Uzun yıllardır tanımlanması güç olan yaratıcılık kavramında her araştırmacı kavramın farklı bir yönüne odaklanmıştır. Bu nedenle görüş birliğine varılmış bir yaratıcılık tanımı bulunmamaktadır. Yaratıcılık kavramından ilk kez 1940'larda Amerikalı psikolog Alex F. Osborn bahsetmiştir (Kontaş, 2015, s.7).

Yaratıcı olmak, bir konu hakkında sıra dışı, bilinenin dışında farklı bir biçimde düşündürmektir. Yaratıcılık, kendimizi ve çevremizi değiştirme eylemidir (Şahin, 2016, s. 20). Bu anlamda yaratıcılık, yoktan var etmek değil, var olanlar üzerinden yeni bağlantılar kurmaktır. Çünkü yeni bir fikir, çoğu kez bilinen fikirlerin bileşimi ya da var olan fikirlerin farklı bir biçime sokulmuş halidir (Şahin, 2016,s.18).

Yaratıcılık deyince akla ilk gelen isimlerden biri olan Torrance (1974) yaratıcılığı; eksiklikleri fark edip bunları doldurmaya yönelik düşünceler ya da varsayımlar geliştirmek, varsayımları denemek, sonuçları karşılaştırmak ve tekrardan denemek olarak ifade etmektedir. Bu tanım aslında yaratıcılık ile problem çözme sürecinin benzerliğine dikkat çekmektedir. Bruner ise (1962) yaratıcılığı, etkili ve beklenmedik bir eylem ortaya koyma süreci olarak tanımlamıştır. Sylvan'a göre yaratıcılık; hiç kimsenin görmediğini görmek, duymadığını duymak, düşünmediğini düşünmek ve cesaret edilemeyen şeyleri yapmaktır (Akt: Üstündağ, 2014). Sylvan, yaratıcılığın farklı bir eylem olduğunu ve cesaret gerektirdiğini vurgulamıştır. Argun'a göre (2004) yaratıcılık hem duygusal hem düşünsel yaşamı içeren ve cesaretlendirme, yol gösterme ile yaşam şeklini alan bir süreçtir. Dolayısı ile yaratıcılık olumlu çevre koşulları sağlandığında bireyde gelişen ve yaşamın her alanında basit konularda bile kendini gösterebilen bir beceridir (Topuz, 2015, s.13).

Alanyazındaki yaratıcılık tanımları incelendiğinde tek bir tanımın yaratıcılığın her yönünü karşılayamadığı görülmektedir (Ahmadi vd, 2014, 257; Toyran, 2015, s.13). Tanımlar sadece yaratıcılığın farklı boyutlarına vurgu yapmaktadır. Bilim dünyasında ortak bir tanım olmamasına rağmen, tüm bu tanımlardan yola çıkarak ortak kavramın "farklılık" olduğu görülmektedir. Dolayısı ile yaratıcılıkta kalıplara, sınırlara, bilinenlere, tekrara yer yoktur.

Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Gelişimi

Okul öncesi dönem sosyal- duygusal, zihinsel, psikomotor, bilişsel gibi gelişim alanlarda gelişimin hızlı olduğu ve çocukların yaratıcılığını özgürce ortaya koyabileceği, gizli güçlerini, yeteneklerini ortaya çıkarabileceği bir dönemdir (Argun,2012). Pek çok becerinin, davranışın temeli bu dönemde atılmaktadır. Yaratıcılıkta bu becerilerden biridir.

Yaratıcılık tanımlarına bakıldığında yaratıcılığın doğuştan gelen bir yeti olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle çocuklar doğuştan yaratıcılık potansiyeli ile dünyaya gelmektedir. Çocukların hayal kurmaları, çevreyi merak, keşfetme eğilimleri onları yaratıcılığa sürüklemekte ve çocuk oyunlarında yaratıcılığın izleri görülmektedir. Oyun, çocuğun yaratıcılığını geliştiren ortamlardan biridir (Yazar, 2007, s. 22). Craft ve arkadaşları (2012) çocukların oyunlarında yaratıcılıklarını nasıl kullandıklarını araştırdıkları araştırmada, çocukların yeni materyallerle yaratıcı fikirler ve yaratıcı oyunlar üretmeye, materyalleri kullanırken başka gruplar ile iletişim kurmaya ve kendi fikirlerini başka gruplarla paylaşmaya istekli olduklarını görmüştür. Kara (2007) çocukta yaratıcılığın gelişimini etkileyen en önemli çevresel etkenin çocuğa oyun ortamının sağlanması olduğunu belirtmiştir. Bu anlamda çocuğun vazgeçilmez olan oyun, yaratıcılığı besleyen bir etkinliktir. Oyun dışında çocuğun yaratıcılığının yüksek olduğu diğer etkinlikler de bulunmaktadır. Ebeveynler ile birlikte yapılan doğa gezileri, çocuğun gözlem becerisini geliştirmek ile birlikte yaratıcılığının gelişmesine de katkı sağlamaktadır (Erkan, 2005, s. 11). Bu nedenle ebeveynler, çocukların neyi, nasıl gözlemleyeceği konusunda rehber olmalıdır. Doğa gezilerinin yanı sıra çocukların ilgi ve merakları doğrultusunda tarihi ve turistik mekanlara yapılacak geziler de yaratıcı düşüncüyü beslemektedir. Bu mekanların en iyi örnekleri arasında müzeler yer almaktadır (Karaçelik, 2009, s.30). Bunun dışında resim yapma, yaratıcı hareketler, öykü anlatma, enstürman çalma, müzikli dramatizasyon etkinlikleri de çocuğun yaratıcılığını geliştirmektedir (Turla, 2004).

5-6 yaş yaratıcılığın gelişmesinde kritik bir dönemdir. Bu dönemde çocuklar okula başladıklarından yeni bir ortamın içine girmekte ve ortamdaki kuralları, otoriteyi tanımaktadır. Bu nedenlerden dolayı yaratıcılıkta bir duraklama olmaktadır (Toyran, 2015, s.19). Erken çocukluk döneminde 2-5 yaş arasında yaratıcılık %90 civarında olurken 6-7 yaşlarından başlayarak % 20 civarına düşebilmektedir (Kara ve Şençiçek, 2015). Bogoyavlenskaya (2013) anasınıfına ve ilkokula giden çocukların yaratıcılık skorlarındaki değişimleri incelemek amacıyla boylamsal olarak yaptığı araştırmada altı yaşındaki çocukların ilkokula başladığından itibaren yaratıcılıklarının azaldığını görmüştür. Benzer şekilde Torrance, çocukların yaratıcılıklarının okula başladığında akademik beklentiler ve otorite yüzünden azaldığını belirtmektedir. Yaratıcılık on üç yaş civarında doruk noktaya ulaşmakta, bu yaştan sonra ise ya olduğu gibi kalmakta ya da düşmeye başlamaktadır (Gençer, 2014, s.34). Bu düşüşün temelinde çevresel faktörler bulunmaktadır.

Yaratıcılığın Gelişimini Etkileyen Faktörler

Yaratıcılık, zengin öğrenme ortamları, başta aile ve okul olmak üzere çocuğa sunulan olanaklarla gelişebilecek bir potansiyeldir (Moghadam vd, 2016; Yuvacı, 2017, s.3). Her bireyde farklı oranlarda var olması, bu becerinin gelişimini etkileyen faktörlerin olduğunu doğrulamaktadır. Yaratıcılığın gelişiminde etkili olabilecek faktörler arasında okul, sunulan eğitim programı, aile ve toplum gibi kurumlar bulunmaktadır (Polat, 2017, s.22).

Yaratıcılığın gelişimini etkileyen faktörler arasında ilk akla gelen ebeveynlerdir. Ünlü yaratıcıların çocukluk yaşantılarına bakıldığında ebeveynlerin onlara zengin öğrenme yaşantıları sunduğu

görülmektedir (Kwaśniewska vd, 2018). Bu nedenle ebeveyn, yaratıcı çocuk yetiştirme odak noktasında bulunmaktadır (Atay,2009, s.30; Karaçelik, 2009, s. 26; Dursun, 2011, s. 15; Kara ve Şenççek, 2015, s.95; Moghadam vd, 2016, s.1084). Çünkü ebeveynler yaratıcılık konusunda ne kadar bilinçli olurlarsa çocuğun yaratıcılık becerisinin gelişimi ilerleyen yaşla birlikte o kadar kolay olacaktır. Çeliköz (2017, s.3) bilinçli ebeveynlerin çocuklarda yaratıcılığa ilişkin bulunan gizil gücü ortaya çıkarabileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde Faizi ve arkadaşları (2012) yaptıkları araştırmada zengin çevre olanaklarının aile katılımıyla desteklendiğinde çocukların yaratıcılığının arttığını görmüştür.

Yaratıcılık konusunda ebeveyn bu kadar önemli noktada iken, ebeveynlerin desteklenmesi gereken konular arasında yaratıcılık ilk sıralarda yer almaktadır (Basun,2017, s.7). Çünkü ebeveynler kimi zaman akademik başarıyı daha çok önemseyip yaratıcılığı, ikinci plana atabilmektedir. Aslan ve Cansever'in (2009) yaptıkları araştırmada gelecek kaygısı yaşayan velilerin, çocuklarının sosyal yönden gelişimini ikinci plana atabildiği ve akademik başarıyı önemseydiği görülmüştür.

Çocuğun yaratıcılığını etkileyen bir diğer faktör; ebeveynlik stilleridir (Can-Yaşar, 2009, s.36). Otoriter ebeveynler, çocukları kurallar ile sınırlarken demokratik ebeveynler kurallar hakkında çocukları ile konuşmaktadır. Baskı, otorite, yasaklar, sınırlamalar ve eleştirinin bulunduğu bir ortamda çocukların yaratıcılıkları olumsuz etkilenmekte ve çocuklar daha az çevresel uyarıcılar ile karşılaşmaktadır. Gardner ve Moran (1990) tarafından yapılan araştırmada, otoriter ebeveynlerin çocuklarının yaratıcılık puanlarının düşük olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Fearon ve arkadaşlarının (2013) yaptığı çalışmada çocukların ve ebeveynlerin yaratıcılık düzeyleri arasında pozitif ilişki olduğu, ebeveynlerin yaratıcılık düzeyi arttıkça çocukların yaratıcılık düzeyi arttığı, otoriter ebeveynlerin çocuklarının yaratıcılık düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle ebeveyn ortamında yaratıcılığın gelişimi için en iyi ortam demokratik ortamdır. Demokratik bir ortamda büyüyen çocuğun sorunlara çözüm bulmaya teşvik edilmesi, onun yaratıcılığını beslemektedir. Ayrıca çocuğun içinde bulunduğu ortama güven duyması ve kendini özgür hissetmesi yaratıcılığının gelişmesinde önem taşımaktadır (Yuvacı, 2017, s. 33). Dökmen'e (1994) göre ebeveynler, çocuklarının yaratıcılığını, onlara özgür bir ortam sunarak, hayal kurmalarına izin vererek ve hem düşüncelerine hem de yaptıklarına saygı duyarak geliştirebilmektedir. Benzer şekilde Gülliksen (2018) tarafından Norveçli ebeveynler ile yapılan çalışmada ebeveynler, bir şeyler inşa etmek, kesmek, çizmek, dekore etmek, dans etmek, şarkı söylemek gibi çocuk tarafından başlatılan, spontan, gönüllü aktivitelerin yaratıcılığı geliştirdiğini vurgulamıştır. Çocuk eğer bulunduğu ortamda desteklenmiyorsa ve sürekli eleştiriliyorsa çocuğun yaratıcılığı körelebilmektedir (Yazar, 2007, s. 28). Bu nedenle çocukların anlatmış olduğu fantastik hikayelere, yaptıkları farklı resimlere ebeveynler müdahale etmemeli, olumlu olarak pekiştirmelidir (Erkan, 2005, s.12). Çocuğun yapmış olduğu resimlerin, anne baba tarafından evin bir köşesine asılması ya da sevdiklerine kart olarak gönderilmesi çocuğa kendisine ve yaptıklarına değer verildiğini hissettirecektir.

Çocukların yaratıcılığının gelişmesinde oyun ve oyuncaklar da önemli bir yere sahiptir. Çocukların belleğindeki mevcut bilgiyi yeni bilgilerle karşılaştırıp, aralarında bağlantılar kurmalarını sağlayan hayal gücü oyunları yaratıcılığı besleyen en önemli aktivitelerin başında gelmektedir. Ergler ve arkadaşları(2013) yaptığı çalışmada dış mekanda oynanan oyunların çocukların çevreyi anlamasını sağladığını ve oynama ihtiyaçlarının yaratıcılıklarını geliştirdiğini ifade etmiştir. Benzer şekilde Gülliksen (2018) tarafından Norveçli ebeveynler ile yapılan çalışmada ebeveynler, yapılandırılmamış oyunların ve büyük, güvenli oyun alanlarının çocukların yaratıcılığını geliştirdiğini belirtmiştir. Oyun materyali olan ve çocuğun merak duymasına, keşfetmesine olanak sağlayan oyuncaklar ise, anne-babalar tarafından ödül aracı olarak görülmemelidir. Ebeveyn ve eğitimciler çocukların yaratıcılıkları

için kritik bir dönem olan okul öncesi çağlarda çocukların hayal güçlerini zenginleştirecek oyunlar, oyuncaklar, hikayeler kullanmalıdır (Zembar,1999). Çocuğa yapılandırılmış oyuncaklar yerine, kapak, şişe gibi evdeki artık materyaller sunularak yeni ürünler ortaya çıkarması teşvik edilmelidir (Yazar, 2007, s. 30).

Çocuğun yaratıcılığını geliştirmede medyanın etkisi de bulunmaktadır (Çoban,2016, s.25). Lemishi'ye (2013) göre doğru medya okuryazarlığı ile çocuk karşılaşırsa hayal gücü bu durumdan olumlu etkilenmektedir. Ancak Dursun ve Ünüvar'ın (2011) ebeveynler ve okul öncesi öğretmenleri ile yaptığı araştırmada ebeveynler, yaratıcılığı engelleyen durumlar arasında ilk sıralarda televizyona ya da bilgisayara çok zaman ayırmayı ifade etmiştir. Benzer şekilde Ahmadi ve arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada ebeveynler, günde 1 saatten fazla televizyon izlemenin çocuğu taklide sevk ettiğini ve dolayısıyla çocuğun yaratıcılığının bu durumdan olumsuz etkilendiğini belirtmiştir. Bu nedenle medya ve medya okuryazarlığı çocuğa doğru bir şekilde sunulmalıdır. Bu anlamda Susam Sokağı gibi iyi tasarlanmış TV programlarının çocukların yaratıcılığını geliştirdiği tespit edilmiştir (İnan, 2014).

Her bireyde yaratıcı olma potansiyelinin olduğu ve bireyin içinde bulunduğu ortam ve kültürün yaratıcılığı etkilediği bilinmektedir. Asıl önemli olan bireyin yaratıcı özelliklerini kısıtlamalara ve engellemelere maruz kalmadan geliştirilebilmesidir. Alanyazın incelendiğinde yaratıcılık ile ilgili yapılan araştırmalar fen bilimleri, eğitim bilimleri, yöneticilik, davranış bilimleri ve psikoloji gibi çeşitli disiplinlere yayılmaktadır. Okul öncesi eğitim alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde yaratıcılık araştırmalarının çoğu araştırmacılar tarafından hazırlanan eğitim programlarının yaratıcılığa etkisini incelemek şeklinde olmuştur (Yıldız, 2000; Can- Yaşar ve Aral, 2012; Sözer Çapan, 2014; Dere, 2014; Koyuncuoğlu, 2017; Kuşçu, 2017). Bunun dışında sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı gibi çeşitli değişkenlerin yaratıcılığa etkisi araştırmalarda incelenen bir diğer konudur (Sezgin, 2004; Atay, 2009; Gizir-Ergen ve Köksal- Akyol, 2012; Çeliköz, 2017). Yurt içi alanyazında yaratıcılığı geliştirmede önemli yere sahip ebeveynlerin deneyimlerini inceleyen herhangi bir araştırmaya ulaşılmamıştır. Yaşam boyunca çocuğa sunulan yaşantılar çocuğun yaratıcılığını geliştirmede önem taşımaktadır. Okul yaşantısında çocuğa sunulan olanaklar dışında ebeveynin çocuğa sunmuş olduğu olanaklar ve çocuğu ile kaliteli vakit geçirmesi yaratıcılığın gelişimini etkilemektedir. Bu bağlamda ebeveyn ve yaratıcılık ilişkisine gereken önemin verilmesi, çocuğun nitelikli bir eğitim sürecinden geçmesine katkı sağlamaktadır. Buradan yola çıkarak bu araştırmanın amacı; okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının yaratıcılıklarını geliştirmeye ilişkin deneyimlerini ortaya koymaktır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ebeveynlerin yaratıcılığa ilişkin bakış açıları nasıldır?
2. Ebeveynlerin çocuğunun yaratıcılığını geliştirmeye yönelik deneyimleri sosyoekonomik düzeylerine göre nasıl benzerlik göstermektedir?
3. Ebeveynlerin çocuğunun yaratıcılığını geliştirmeye yönelik deneyimleri sosyoekonomik düzeylerine göre nasıl farklılık göstermektedir?

Yöntem

Desen

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim kullanılmıştır. Olgubilim deseninde genelde şu iki soruya yanıt aranmaktadır: Bu olguya ilişkin algı/deneyimler nelerdir? Bu olguya ilişkin deneyimlerin meydana geldiği ortam ve koşullar nelerdir? (Cresswell, 2013). Olgubilim deseninde

kişilerin; algılarına, deneyimlerine, olaylara bakış açılarına ve anlamlandırmalarına odaklanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.78). Bu çalışmada okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin çocukların yaratıcılığı geliştirmeye yönelik görüşleri ve deneyimleri ele alındığından olgubilim tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Olgubilim çalışmaları, olguya ilişkin deneyimleri sorgulayarak deneyimin özüne ulaşılmaya çalışmaktadır (Ersoy, 2017, s.85). Bu nedenle tecrübeleri yaşamış ya da yaşamakta olan kişiler araştırmacının çalışma grubunu oluşturmaktadır. Olgubilim çalışmalarında katılımcı sayısı 3 ile 10 arasında değişmektedir (Creswell, 2014, s.189). Amaç çok kişiye ulaşmak değildir. Katılımcı sayısının yerine katılımcıdan elde edilen verinin niteliği üzerine odaklanılmalıdır (Baş ve Akturan, 2017, s.92). Bu nedenle araştırmacının çalışma grubunu 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Eskişehir’de çocuğu okul öncesi eğitimine devam eden altı ebeveyn oluşturmaktadır.

Olgubilim çalışmalarında deneyimler önemli olduğu için çalışma grubunun seçiminde genellikle amaçlı örnekleme stratejileri kullanılmaktadır (Baş ve Akturan, 2017, s.92). Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen iki alt, iki orta ve iki üst sosyoekonomik düzeyden olmak üzere toplam altı ebeveyn ile çalışılmış ve sosyoekonomik düzeyin değişimine göre ebeveynlerin yaratıcılık deneyimlerinin nasıl şekillendiğine bakılmıştır. Ebeveynlere okul öncesi eğitim kurumunun yöneticisi yolu ile ulaşılmış ve *Ebeveyn Gönüllü Katılım Formuna* verdikleri demografik bilgilerden yola çıkılarak gönüllü olanlar ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Ebeveynlerin hepsi görüşmelerin ses kayıt altına alınmasına yazılı ve sözlü izin verdiği için görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlere E1, E2 şeklinde kodlar verilerek etik ilkesine dikkat edilmiş ve kimlikleri gizli tutulmuştur. Araştırmaya katılan ebeveynlerin sosyo demografik bilgileri Tablo 1.’de verilmiştir.

Tablo 1.

Ebeveynlerin Sosyo Demografik Bilgileri

Ebeveyn	Çocuk Sayısı	Öğrenim Düzeyi	Gelir Düzeyi
E1	1	Ön lisans	Düşük
E2	1	Lisans	Düşük
E3	1	Lisans	Orta
E4	2	Lisans	Orta
E5	3	Doktora	Yüksek
E6	1	Doktora	Yüksek

Verilerin Toplanması, Analizi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Olgubilim çalışmalarında başlıca veri toplama tekniği derinlemesine yapılan görüşmelerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.74; Christensen vd., 2015, s. 409). Bu görüşmeler araştırmacıya esneklik, etkileşim ve sonda sorular yolu ile olguyu irdeleme fırsatı tanımaktadır. Bu çalışmada da başlıca veri toplama tekniği olarak görüşmelerden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, konuşma boyunca farklı sorularla konunun genişlemesine, konu hakkında yeni başlıkların oluşmasına fırsat verdiği için yarı yapılandırılmış görüşme ile veri toplanmıştır (Merriam, 2015, s. 88). Görüşme soruları hazırlanırken

ebeveynlerin yaratıcılığa ilişkin algı ve deneyimlerini yansıtacak şekilde betimleyici, öyküleyici, soruşturucu tarzda yedi adet açık uçlu sorulmuş ve bu sorulara aşağıda yer verilmiştir:

1. Sizce yaratıcılık nedir?
2. Kendinizi yaratıcı buluyor musunuz? Neden?
3. Yaratıcı çocuğu nasıl tanımlarsınız?
4. Çocuğunuz yeni/farklı bir fikir ürettiğinde nasıl tepki veriyorsunuz?
5. Çocuğunuz en çok neleri merak eder?
  - 5.a. Çocuğunuzun merakını nasıl gideriyorsunuz/ hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?
6. Çocuğunuzun yaratıcılığını desteklemek için neler yapıyorsunuz?
  6. a. Ne tür kitaplar okuyorsunuz?
  6. b. Ne tür oyunlar oynuyorsunuz?
  6. c. Ne tür oyuncaklar alıyorsunuz?
  6. d. Yaratıcılığını desteklemek için ne tür etkinlikler yapıyorsunuz? (Atölye, müze, sanat, tiyatro vs.)
7. Teknolojinin yaratıcılığının gelişimini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? Neden?

Yukarıda yer verilen taslak görüşme sorularının anlaşılır olup olmadığı Yaratıcılık ve Geliştirilmesi dersini alan iki yüksek lisans öğrencisi ve okul öncesi dönemde yaratıcılık alanında uzman bir öğretim üyesi tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda soru sıralamasında değişiklik yapılmış ve birinci sorunun ardından dördüncü soru sorulmuştur. Ayrıca yedinci soru “Sizce teknoloji yaratıcılığı nasıl etkiler” şeklinde düzenlenmiştir.

Görüşmeler, kurum yöneticisinin odasında ebeveynlere uygun tarih ve zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık 14-22 dakika arasında sürmüş ve ses kaydı ile kaydedilmiştir. Görüşmeler esnasında ebeveynler tarafından soru anlaşılmadığı anda ses kaydı durdurulmuştur. Açıklama gerektiren durumlarda, katılımcıların cevapları konudan uzaklaştığında veya tam anlaşılmayan cevaplar verildiğinde; “Bir örnek verebilir misiniz bu konuda?”, “Başka ne olabilir?” şeklinde sonda sorulara yer verilerek daha derin bilgiye ulaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan her görüşmenin ardından araştırmacı tarafından ses kayıtları yazıya aktarılmıştır. Doğruluğunu sağlamak adına yazıya aktarılan kayıtlar, araştırmacı tarafından tekrar tekrar dinlenmiştir. Eksik ya da yanlış yazılan sözcüklerde gerekli düzenlemeler yapılarak dökümler son haline getirilmiştir. Yazıya aktarma işlemi yapılırken araştırmacının sorusu, görüşülen her bir katılımcının cevabı olacak şekilde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın veri analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinin amacı; verileri açıklayabilecek ilişkilere ulaşmak ve bunu okuyucunun anlayacağı bir şekilde sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.242). Betimsel analizde veriler özetlenirken, içerik analizinde veriler daha derinlemesine incelenmekte ve betimsel analizde fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucunda keşfedilmektedir. Bu çalışmada içerik analizinden elde edilen verilere göre ana temalar belirlenmiş, ebeveynlerin verdiği yanıtlardan yola çıkılarak temalara ulaşılmıştır. Ses kayıtları yazıya

aktarılp güvenilirliği sağlandıktan sonra araştırmacı tarafından önemli ifadeler listelenmiştir. Araştırma soruları ve önemli olduğu düşünülen ifadeler kalın punto ile yazılmıştır. Gereksiz olanlar ise araştırma dışında tutulmuştur. Birbiri ile ilişki kodlar belli temalar altında toplanmıştır. Temalar oluşturulurken görüşme soruları ve ebeveynlerin konuya benzer ya da farklı şekilde yaklaşımı dikkate alınmıştır. Ulaşılan temalar hakkında okul öncesi eğitim alanında uzman bir kişiye danışılmış ve son aşamada dört ana temaya ve altı alt temaya ulaşılmıştır. Ayrıca nitel araştırmada görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.282). Bu nedenle araştırmada katılımcıların görüşlerinin doğrudan alıntılarla desteklenmesi yoluna gidilerek geçerlilik arttırılmıştır.

Bulgular

Ebeveynlerden Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın veri analizi sonucunda dört ana temaya ve altı alt temaya ulaşılmıştır. Bu tema ve alt temalar aşağıda Şekil 1’de verilmiştir.

Ebeveynlerin Yaratıcılık Tanımları	Yaratıcılığı Geliştirmeye Yönelik Yapılan Etkinlikler	Yaratıcılık Bağlamında Ebeveyn- Çocuk Etkileşimi	Yaratıcılık ve Teknoloji İlişkisi
<ul style="list-style-type: none"> • Yaratıcı Çocuk Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel etkinlikler • Sanatsal etkinlikler • Bilimsel etkinlikler • Teknolojik etkinlikler • Oyun Etkinlikleri		

Şekil 1. Ebeveynlerden elde edilen bulgular

Ebeveynlerin yaratıcılık tanımları

Ebeveynlere göre yaratıcılık tanımları çok ve çeşitli şekilde ele alınmıştır. Bunlar; *objeyi dönüştürebilme* (1), *farklı açılardan bakabilme* (1), *hayal gücünü aktarma becerisi* (1), *doğuştan gelen bir olgu* (1), *özgün çözüm üretme* (1) ve *önceden olmayan fikir* (1) şeklindedir. E1 ‘e göre yaratıcılık objeleri farklı objelere dönüştürebilme becerisidir. E1 düşüncesini şu şekilde açıklamıştır: “*Yaratıcılık etrafımızda baktığınız birçok objeyi dönüştürebilmektir bence. Bu rulo kağıtta olabilir bir karton kağıtta olabilir. Ya da kırılmış oyuncaklarından başka bir oyuncak yapmak da olabiliyor bizim için.*” (s.1, st.10-12). E2, yaratıcılığı farklı bir fikir ortaya koyma şeklinde ifade etmiştir ve şöyle demiştir: “*Önceden olmayan, hiç kimsenin yapmadığı bir şey... Ne olabilir? Bir fikir. Genelde fikir, düşünce olur. Fikir olur. Onu aktarma da olabilir.*” (s.1, st.9-10). E3 ise yaratıcılığın doğuştan gelen bir özellik olduğunu vurgulamıştır ve düşüncesini şöyle belirtmiştir: “*Ya bence yaratıcılık doğuştan gelen bir durum. Her çocukta var olan ama sonrasında yetişkin hale eriştiğinde toplum baskısı vesaire, eğitim sistemiyle kör olan bir olgu diyim.*” (s.1, st. 4-5). E4, yaratıcılıkta üretmek ve farklılık özelliklerine dikkat çekmiş ve şöyle ifade etmiştir: “*Yaratıcılık deyince aklıma üretmek geliyor, yani olmayan bir şeyi ortaya koymak üretmek, farklı açılardan bakmak geliyor.*” (s.1, st.10-11). E5,

yaratıcılığın hayal gücü barındırdığını şu şekilde açıklamıştır: “Sadece çocuklar için değil, bireyler için hayal güçlerini diğer insanlara aktarabilme, ortaya çıkartabilme.” (s.1, st. 9-10). Son olarak E6 ise, özgün ürün üretmek kadar, yaratıcılık sürecinin de önemli olduğunu şöyle vurgulamıştır: “Bence yaratıcılık özgün bir şeyler ortaya koymaktır. Ama sadece özgün bir şeyler ortaya koymak, hani bu somut çıktıdır. Buna geleşkiye kadar altında bir düşünme sürecinin olduğu, çok boyutlu değişkenlerin yer aldığı bir süreçtir.” (s.1, st. 7-10).

Yaratıcı çocuk özellikleri

Ebeveynler yaratıcı çocuk özelliklerini farklı şekillerde ele almıştır. Bunlar; etrafını gözlemleyen (1), görsel hafızası güçlü (1), soru soran (1), keşfetme arzusu olan (1), değiştirmeye istekli (1), farklılıkları gören (1) ve sorunlara çözüm bulan (1) dir. E1 yaratıcı çocuk özelliklerini şu şekilde açıklamıştır: “Galiba etrafını güzel gözlemleyebilen ve görsel hafızası iyi olabilen çocuklar diye düşünüyorum.” (s.1, st.35). E2, yaratıcı çocuğun meraklı ve soru sorduğu şu cümle ile ifade etmiştir: “Benim çocuğum çok fazla soru soran bir çocuk. Her şeyi merak eden bir çocuk.” (s.1, st.25-26). E3, çocuğunun yaratıcı olduğunu şöyle belirtmiştir: “Çünkü keşfetme arzusu fazlası ile var.” (s.1, st.28). E4, yaratıcı çocuğun özelliğini şu örnekle açıklamıştır: “Ya mesela benim kızım bebeklerinin kıyafetlerini değiştirmeyi çok seviyor. Yani bu bile yaratıcılık diye düşünüyorum.” (s.1, st.35-36). E5 ise yaratıcı çocukta oyun ve hayal gücüne vurgu yapmıştır ve düşüncesini şöyle açıklamıştır: “Oyun kurabiliyorsa ya da herhangi bir sohbet ortamında hayal gücünü çalıştırıp o olayı size farklı şekilde aktarabiliyorsa, farklı bir boyutunu görebiliyorsa bence o çocukta yaratıcılık var.” (s.1, st. 36-38). E6, yaratıcı çocuğun tek başına problem çözmeye istekli olduğunu dile getirmiştir ve düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir: “Eğer ki başı sıkıştığında direk annesinden babasından yardım istemeyip önce kendisi onu ele alıp bir şeyler yapmaya çalışıyorsa yaratıcıdır.” (s.1, st.29-31).

Yaratıcılığı geliştirmeye yönelik yapılan etkinlikler

Ebeveynler çocuklarının yaratıcılığını geliştirmek adına çeşitli etkinlikler yaptıklarını ifade etmiştir. Bunlar; kültürel etkinlikler (5), sanatsal etkinlikler (4), bilimsel etkinlikler (2), teknolojik etkinlikler (2) ve oyun etkinlikleri (6) dir. E1, çocuğunun yaratıcılığını desteklemek için teknolojiden yararlandığını şu şekilde ifade etmiştir: “Çok faydalaniyoruz biz. İnternette beraber bakabiliyoruz biz.” (s.3, st.15). Teknoloji dışında sanatsal etkinliklerden yararlandığını E1, şu şekilde açıklamıştır: “...onun için boyama yapıyoruz başka, evde kendimiz parmak boya falan seviyor. Ya da en son evde badana yaparken eline fırçayı verdim. Kolonlara bile girişti çocuk.” (s.4, st.15-17). E2, çocuğunun yaratıcılığını desteklemek için hem kitaplardan hem de oyuncaklardan yararlanmaktadır. Bu düşüncesini şöyle açıklamıştır. “Evet, kitap okuyorum, kitap okumaya çalışıyorum. Onunla beraber okumaya çalışıyorum... Resim yapıyoruz. Oyuncaklarıyla oynuyoruz. Legoyu çok seviyor.” (s.3, st.20-25). E3, çocuğunun yaratıcılığını desteklemede E1 gibi teknolojiden yararlanmaktadır. E3, düşüncesini şöyle örneklendirmiştir: “Daha çok internette. O anda en yakın cep telefonu. Cep telefonundan bir şeyler sorgulayarak ya da onlara uygun video varsa. Mesela yağmurla ilgili bunu izletmiştik, video denk geldi gibi.” (s.2, st.27-29). E3, teknolojinin dışında çocuğu ile bilimsel etkinlikler yaptığını şöyle açıklamıştır: “Kreşten çıkıyoruz, “Yürüyüş yapmaya ne dersin?” diyor. Yürüyüş yaparken atkestanesi falan topladık geçen gün. Bilmiyorum, keşfedecek şey doğada herhalde en fazla.” (s.3, st.30-32). E4, çocuğunun yaratıcılığını desteklemek için sinema, tiyatro gibi sanatsal etkinliklerden yararlandığını şöyle belirtmiştir: “Tiyatrodur aslında o da merak ediyor ama sinemaya gidiyoruz. Sinemayı seviyor. Heyecanlanıyor eve gelince onu farklı şekillerde anlatıyor.” (s.3, st.27-28). E4, aynı zamanda çocuğu ile oyun oynadığını şu deneyimi ile aktarmıştır: “Mesela biz bulutlara

anlam yüklemeyi çok seviyoruz. Onunla bu oyunu hep oynarız biz. Yani bulutlardan şekiller o da kendi dünyasında ki şekillerden bir şeyler çıkarır, ben de. Bu oyunu çok oynarız onunla. Onunda çok hoşuna gider.” (s.2 st.37-39). E5, çocuğun yaratıcılığını geliştirmek için özel bir etkinlik yapmadığını, günlük yaşamdaki olayları fırsata çevirdiğini şu deneyimi ile aktarmıştır:

“Çünkü çocukları parktan eve döndürmek biraz zor oluyor. İşte onlar da bizim gibi meraklı olduğu için İzgi de Kerem de lavantaları gördük. A aa dedim acaba biz de bu lavantadan koku yapabilir miyiz, parfüm üretebilir miyiz deyince ikisi de zaten böyle hemen ikisi de bir an önce gidip, o kopardıkları lavanta yapraklarını, lavanta çiçeklerini parfüme dönüştürme macerasına girdik. İşte ne yaptık? Lavantaları bir suya koyduk ve bekledik. Bekleyelim bakalım ne olacak, ertesi gün sabah kalkınca ikisi birden “Acaba parfümümüz oldu mu diye hemen şişe ile birlikte gittiler.” (s.3, st.4-10).

E5, bilimsel etkinliklerin yanı sıra çocuklarının yaratıcılıklarını geliştirmek için sanatsal etkinliklerden yararlandığını şöyle ifade etmiştir: *“Geçen sene düzenli olmasa da ayda bir çocuk tiyatrosuna, götürmeye çalıştım. Çünkü o, hayal dünyasını çok beslediğini ve hayal gücünün de yaratıcılığını ortaya çıkardığını düşünüyorum.” (s.4, st.9-11). E6 ise teknolojiden yararlandığını şöyle belirtmiştir: “Hepimizin elinde telefonlar var ve artık her şeyimiz olmuş durumda. Merak ettiği şeyi somutlaştırmak adına bazen videolardan ve görsellerden çok yararlanıyorum.” (s.3, st.13-15). E6 teknoloji dışında çocuğu ile etkileşimli hikaye okuyarak onu desteklediğini şu örnekle açıklamıştır:*

“Bir masal mutlaka olur. Ama ben kendim uydurarak anlatıyorum. Bir sonraki akşam o masal anlatıyor. Benzer temaya sahip kendisi bir şeyler uyduruyor. Bence bu yaratıcılığı geliştiriyor. Mesela ben o gün masalı kutup ayılarıyla ilgili anlattysam o ertesi gün yerine benzer şeyleri kullanıyor ama tavşanları kullanıyor. Ya da işte olay örgüsünü bambaşka yere getiriyor.” (s.5, st.27-31).

Yaratıcılık bağlamında ebeveyn-çocuk etkileşimi

Araştırmaya katılan ebeveynler çocuklarının yaratıcılığını destekleme adına çeşitli şekillerde çocukları ile etkileşime girmektedir. Bunlar; *çocuğa materyal sunma (1), çocuğa seçenek sunma (2) ve sözel pekiştireçler kullanma (4)* dır.

Çocuğa materyal sunma, E1’in çocuğunun yaratıcılığını desteklemede başvurduğu yollardan biridir. E1 çocuğu ile artık malzemeleri kullanarak yeni objeler yaptıklarını şu şekilde örneklendirmiştir:

“...Aaa helikopter var, yapalım deyince evde malzemeleri toplayıp pet şişenin ucuna küçük bir top takıp, dil çubukları ile pervane yapıp oynuyoruz. Daha sonra Kaan onlardan başka bir şeyler üretebiliyor. Karşılıklı diye düşünüyorum. Ama tabi ki çocuk bunu durup dururken değil galiba, önüne biz sunduğumuz zaman çıkartabiliyor.” (s.1, st.28-31).

Çocuğa seçenek sunma, E2’nin çocuğunun yaratıcılığını desteklemede başvurduğu yollardan biridir. E2, çocuğunun yaratıcılığını desteklemek adına ona seçenek sunduğunu şöyle ifade etmiştir: *“Bazen ‘evet, tamam’ diyorum bazen de ‘Oğlum, şöyle yapsak daha mı iyi olur?’ Bunu böyle yapsak böyle mi olur diye kesin net bir cevap vermiyorum. Kesinlikle olmaz ya da kesinlikle olur demiyorum.” (s.2, st.1-3).*

Sözel pekiştireç kullanma, ebeveynlerin çoğunluğunun yaratıcılığı desteklemede başvurduğu yollardan biridir. E3 düşüncesini şöyle dile getirmiştir: *“Açıkçası her defasında ilgileniyoruz. O anda benim işimde varsa hepsini bırakıp direk ilgileniyorum. ‘Vaaov işte onu mu buldun? İnanamıyorum, ne keşfettin?’ gibi tepkiler...Hoş karşılandığını hissettirmek. Özel bir şey olduğunu, bunu sürdürmesini desteklemek amacıyla böyle yaklaşıyoruz.” (s.2, st.3-7). Benzer şekilde E4, çocuğu yaratıcı bir fikirle geldiğinde onu dinleyip desteklediğini anlatmıştır. E4, bu düşüncesini şöyle belirtmiştir: *“Yani ben**

dinliyorum onu önce. Onu anlamaya çalışıyorum. onun yaratıcılığına ket vurmamak adına bu nasıl düşünce, işte böyle düşünce olur mu, saçmalama gibi çocuğu rencide edici şekilde davranmıyoruz. ” (s.2, st.3-8). E5, ise deneyimini şöyle aktarmıştır: “Biz genelde o fikri beğenip, onun çok kıymetli olduğunu ona hissettirip onun üzerinden olayı geliştiriyoruz.” (s.2, st.20-21). E6, çocuğunun yaratıcılığını hem sözel olarak desteklediğini şu örneklerle açıklamıştır:

“Ben ufak bir tebessüm ettikten sonra o da ufak bir tebessüm yapıyor ve sonra ben onu bir an desteklemem gerektiğini hissediyorum içsel olarak. “Ay ne güzel düşündün bunu, hiç aklıma gelmemişti. Tamam o zaman böyle yapalım.” Ya da o an baba yoksa ortamda ya da anneanne ve dede ile büyüdü kreş ortamına gelesiye kadar. Onlar yoksa ortamda “Hadi onlara da anlatalım.” bu durumu gibi çevresinde de destek görebileceği yerlere yönlendirmeye çalışıyorum.” (s.2,st.23-27).

Yaratıcılık ve teknoloji ilişkisi

Araştırmaya katılan ebeveynlerin hepsi yaratıcılık ve teknoloji ilişkisini benzer şekilde açıklamıştır. Ebeveynler, *doğru ve kısıtlı zaman* içerisinde kullanıldığında teknolojinin yaratıcılığını olumlu etkileyeceğini ifade etmiştir. E1, teknolojiden fikir edinmek için yararlandığını şöyle ifade etmiştir: *“Aslında o çocuğu sadece görsel anlamda kıpırdattırıyor mu diyim. Ben daha çok oradan fikir edinebiliyorum. Kaan ile oradan ortak şeylere karar verebiliyoruz.” (s.4, st.22-23). E2, teknolojiden kısıtlı zamanda yararlanılması gerektiğini şöyle ifade etmiştir:*

“... biraz iyi, biraz kötü. Çünkü saatlerce başında kalıyorsa köreltiyor. Ha, telefonun bize faydası oldu mu? Kesinlikle oldu. Oradaki legolarda üst üste yapılanları gördükçe, kapatınca hemen o da koşu koşu yapmaya çalıştı. Onu öyle yaptım, onu böyle yaptım diye. Ama ben öyle çok fazla verilmesi taraftarı değilim.” (s.4, st.20-24).

Ebeveynlerin dördü teknolojiden doğru şekilde faydalandığında yaratıcılığı olumlu etkileyebileceğini belirtmiştir. E3 bunu şu şekilde açıklamıştır:

“Sürekli cep telefonu ile muhattap olmak demek, dış dünyaya kendini kapatmak demek. Sanal ortamda gördüğün bir şeyle yaratıcılığını nasıl geliştirebilirsin? Tamamen ona kitleyip kendini kapattığında hiçbir şeye açık olmayacağı için meraklı da olmayacak, keşfetmeyecek de, bir oyuncağını, farklı şeyini de görmeyecek.” (s.4, st.13-18).

E4, teknolojinin doğru kullanımını şöyle açıklamıştır:

“Teknoloji kişiyi geliştirme ya da çocuğu geliştirme yönünde kullanılırsa geliştirici özelliği var. Ama ne bileyim çocuğun önüne hani bir oyun verip “Sen bunu oyna” deniyorsa eğer orada çocuğu geliştirdiğini düşünmüyorum. Çocuğu aslında bir yere sıkıştırdığını düşünüyorum.” (s.4, st.3-6).

E5 ise teknoloji kullanımına ilişkin deneyimini şöyle aktarmıştır:

“Bazı uygulamaları indirdik. Bunlar işte bizim kriterlerimize göre, işte içeriğinde şiddet olmayan uygulamalar ya da eğitsel uygulamalar. Onları yapmalarını istiyoruz. Sürekli ellerinde tablet yemek yerken ya da bizim işimiz olduğu şeklinde değil de. Kendi oyunları bittiğinde ya da canı sıkıldığında “Tamam, şimdi şey yapabilirsin. Tabletinle oynayabilirsin” şeklinde kısıtlı bir zaman olduğunu ya da kısıtlı bir zamanda ara ara yapabilecekleri bir aktivite olacağını daha çok aşılama çalışıyoruz.” (s.4,st.33-38).

Benzer şekilde E6 teknolojide eğitsel uygulamaları kullandığını şu deneyimi ile açıklamıştır:

“...Berfin mesela Harika Kanatları çok seviyor ve ondan çok şey öğrenmiş. Birçok çocuk ülke kavramını şey yapamazken Berfin mesela alıyor uçağını “Aaa Amerikaya gidiyoruz şimdi” falan diyor. Yani o şeyler önemli. Dedim ya ben doğrudan olumsuz etkiler diyemem olumlu etkiler de diyemem. Kişinin kullanım amacına göre değişir bu.” (s.6, st.10-13).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi dönem, çocuğun hayatında temel becerileri kazandığı kritik bir dönemdir. Bu dönemde desteklenmesi ve geliştirilmesi gereken becerilerden biri de yaratıcılıktır (Can-Yaşar, 2009, s.2). Kemple ve Nissenberg (2000), ailenin yaratıcılığı desteklemesinde özellikle erken çocukluk döneminin önemli olduğunu belirtmektedir. Yaratıcılık zengin deneyimler, farklı bakış açıları, hobiler, çeşitli uyaranları sunan öğrenme ortamları ile geliştirilebilir (Gartenhaus, 2000). Çocuğa bu zengin öğrenme ortamlarını sunan kaynaklar arasında ebeveyn bulunmaktadır. Çeliköz (2017, s.13) eğitimi olma ve iyi bir gelire sahip olma özellikleri birleştiğinde çocuğun yaratıcılığının büyük ölçüde desteklendiğini belirtmektedir.

Yaratıcılığın gelişimini etkileyen pek çok çevresel faktör bulunmaktadır. Yıldız'a (2016, s. 93) göre ebeveynin sosyoekonomik düzeyi, ebeveyn tutumları gibi çevresel faktörler çocukların yaratıcılığa bakış açısını ve yaratıcılığın gelişimini etkilemektedir. Atalay' a (2008, s. 34) göre sosyoekonomik düzeyi iyi olan demokratik ebeveynlerin çocukları diğer çocuklara göre daha yaratıcı olmaya elverişlidir. Bu durumda sosyoekonomik düzey arttıkça, çocuğa sunulan imkanların artması etkili olmaktadır. Benzer şekilde üst sosyoekonomik düzeydeki ebeveynlerin kültürel seviyelerinin ve avantajlarının fazla olması yaratıcılığı olumlu etkilemektedir (Aydın, 1997). Alanyazında konuya ilişkin yapılan araştırmalar incelendiğinde sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının daha yaratıcı olduğu görülmüştür (Çağatay-Aral, 1990; Akdoğan, 1992; Yıldız vd, 2003; Atalay, 2008; Can- Yaşar ve Aral, 2011; Kiper, 2016; Linchtenwalner ve Maxwell, 1969; Yıldız, 2016). Bu araştırmaya katılan ebeveynlerde çocuklarının yaratıcılığını geliştirmek adına benzer etkinlikleri yaptıkları görülmüştür. Ancak düşük sosyoekonomik düzeyde bulunan ebeveynlerin eldeki imkanları kullanarak çocuklarının yaratıcılığını destekleme çabasında oldukları, üst sosyoekonomik düzeyde bulunan ebeveynlerin ise bir şeyleri üretmek yerine hazır almaya daha meyilli oldukları belirlenmiştir. Ahmadi ve arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada ebeveynlerin çocuklarının yaratıcılık gelişimini olumsuz etkileyen etkinlikler arasında çocuğa çeşitli oyuncaklar satın almayı ifade etmeleri bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Yaratıcılığın gelişimini etkileyen bir diğer faktör ebeveynin öğrenim düzeyidir. Alanyazında öğrenim düzeyinin yaratıcılığa etkisini inceleyen araştırmalarda ebeveyn öğrenim düzeyi arttıkça çocuğun yaratıcılık düzeyinin arttığı ifade edilmektedir (Dinçer, 1993; Öztunç,1999; Erkan, 2005; Yıldırım, 2006; Aral ve Yaşar, 2011; Dursun ve Ünüvar, 2011; Gönen vd, 2011; Gizir-Ergen ve Köksal-Akyol, 2012; Kara ve Şençiçek, 2015; Yıldız, 2016; Yuvacı, 2017; Çeliköz, 2017). Ancak ebeveyn öğrenim düzeyinin, çocuğun yaratıcılığını etkilemediğini ifade eden araştırmalar da mevcuttur (Mangır ve Aral, 1990; Sezgin, 2004; Erbay ve Çağdaş, 2007; Ceylan, 2008; Kiper, 2016). Bu araştırmada ebeveyn öğrenim düzeyi, çocukların yaratıcılığını belirgin düzeyde etkilememektedir. Ancak araştırmaya ilkökul mezunu gibi ebeveynlerin katılması durumunda öğrenim düzeyinin çocuğun yaratıcılığı üzerinde daha belirgin fark yaratabileceği düşünülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynler arasında doktora derecesine sahip ebeveynlerin çocuklarının sorularına daha tatmin edici cevaplar verdikleri, çocuk gelişimi konusunda daha bilgili oldukları görülmüştür. Bu durum, çocuklarının meraklarını gidermede, onlara zengin, çeşitli uyaranlar sunmalarında ve çocuk yetiştirmede demokratik bir tutum sergilemelerinde etkili olabilmektedir. Dolayısıyla öğrenim düzeyi, yaratıcılığı desteklemede ve geliştirmede olumlu katkı sağlayabilmektedir. Dursun ve Ünüvar'ın (2011) okul öncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin ebeveyn görüşlerini inceledikleri araştırmada yaratıcılığı engelleyen durumlar hakkında öğrenim düzeyi yüksek ebeveynlerin, öğrenim düzeyi düşük ebeveynlere göre daha bilinçli olduklarını tespit etmeleri bu sonucu doğrular niteliktedir.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının yaratıcılığını geliştirmeye yönelik deneyimlerini inceleyen bu araştırma sonucunda şu öneriler sunulmuştur:

- Özellikle öğrenim düzeyi düşük olan ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri için; yaratıcılığı geliştirmeye yönelik konferans, seminer, paylaşım günleri gibi çalışmalara katılmaları sağlanabilir.
- Sosyoekonomik düzeyi fark etmeksizin her ebeveyn günlük yaşamında çocuklarının yaratıcılığını desteklemek için; sergi, müze ziyareti, atölye çalışması, gezi, tiyatro, konser gibi etkinliklere yer verebilir.
- Sosyoekonomik düzey fark etmeksizin her ebeveyn çocuklarının yaptığı etkinliklere yönelik onların merakını uyandıracak, düşünmeye teşvik edecek açık uçlu sorular sorabilir.
- Sosyoekonomik düzeyi düşük ebeveynler, teknolojiden eğitsel amaçlı yararlanma konusunda çeşitli uygulamalar ile tanıştırılabilir.
- Sosyoekonomik düzeyi düşük ebeveynlere yaratıcılığın özgür ortam, seçme fırsatı, yeterli zaman, malzeme gibi özellikler ile daha iyi geliştiği bilinci örnek uygulamalarla anlatılabilir.
- Sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ebeveynler çocuklarının yaratıcılıklarını desteklemek için çocuklarına yapılandırılmış ürün sunmak yerine çocukları ile birlikte resim, öykü oluşturma, müzikli dramatizasyon, seramik, artık malzemelerden kolaj gibi çeşitli aktivitelere katılabilir.

Kaynaklar / References

- Ahmadi, N.T., Mustafa, S. and Ahmadi, A. (2014). The barriers of enhancing creativity developed by parents in developing countries. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 114, 257-261.
- Akar- Gençer, A.(2014). *Reggio Emilia temelli projelerin anaokuluna giden çocukların yaratıcı düşünme becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Akçum, E. (2005). *5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okulöncesi eğitimin etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Akdoğan, E. (1992). *İlkokul 2. sınıfa devam eden çocukların yaratıcılık düzeyleri İle ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Argun, Y. (2004). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*. Ankara: Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Argun, Y. (2012). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, N. ve Cansever, N. (2009). Eğitimde yaratıcılığın kullanımına ilişkin öğretmen tutumları. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2 (3), 333-340.
- Atay, Z. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin yaş, cinsiyet, ebeveyn eğitim durumlarına göre incelenmesi: Ereğli örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Atalay, M. C. (2008). *Sosyoekonominin sanat eğitiminde yaratıcılığa olan etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Ayan, B. E. (2017). *Okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin yaratıcılığa ilişkin görüşleri ile öğrencilerinin yaratıcılık performansları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- Aydın, Ç. (1997). Üniversite okullarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Baltacı, H. (2013). *Çocuğun yaratıcılık performansında görsel değerlerin yeri*. Doktora Tezi. Samsun: On dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Basun, B. (2017). *48-66 ay arası çocukların sosyal problem çözme becerileri ve yaratıcılıklarının yaşadıkları bağlam (kentte ve kırsal bölgede) açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2017). *Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bogoyavlenskaya, D. B. (2013). Nature of changes in creativity scores in preschool and junior schoolchildren. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 86, 358- 362.
- Bruner, J. S. (1962). *The conditions of creativity*, in GRUBER, H, et al (Eds). Contemporary approaches to creative thinking, Atherton Press, New-York 1962, 159-186.
- Can-Yaşar, M. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine drama eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Can-Yaşar, M. ve Aral, N. (2011). Altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine sosyoekonomik düzey ve anne baba öğrenim düzeyinin etkisinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (1), 137-145.
- Ceylan, E. (2008). *Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının bilişsel tempoya göre yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Christensen, L., Burke- Johnson, R. and Turner, L. (2015). *Research methods, design and analysis*. Ankara: Pearson Yayıncılık.
- Craft, A., McConnon, L. and Matthews, A. (2012). Child-initiated play and professional creativity: enabling four- year- olds' possibility thinking. *Thinking Skills and Creativity*, 7(1), 48-61.
- Creswell, J. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. (3 rd ed.). Washington DC: Sage.
- Creswell, J. (2014). Nitel yöntemler. S.B. Demir (Ed.), *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları içinde* (s. 183-213). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çağatay-Aral, N. (1990). *Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki dokuz yaş grubu kız ve erkek çocukların yaratıcılıklarını etkileyen bazı faktörler üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Çeliköz, N. (2017). Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *Yıldız Journal of Educational Research*, 2(1), 1-25.
- Çoban, Ç. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.
- Dere, Z. (2014). *Anasınınına devam eden çocuklara uygulanan yaratıcılık eğitim programının çocukların yaratıcı davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Dinçer, D. (1993). *Anaokuluna devam eden beş yaş grubu çocukların anne-baba tutumları ile yaratıcı düşünceleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Dökmen, Ü. (1994). *İletişim çalışmaları ve empati sanatta ve günlük yaşamda*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dursun, M. A. (2011). *Okulöncesi eğitim döneminde yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Dursun, M. A. ve Ünüvar, P. (2011). Okulöncesi eğitim döneminde yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(21), 110-133.
- Erbay, F. ve Çağdaş, A. (2007). Annelere ilişkin bazı değişkenlerin 5-6 yaş çocuklarının yaratıcı düşüncelerine etkisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 58-79.
- Erkan, H. (2005). *Altı yaş grubu çocukların yaratıcılıklarına drama ve rahatlama çalışmalarının etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Ersoy, F. (2017). Fenomenoloji. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri içinde* (s.82-138). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Faizi, M., Azari, A. K. and Maleki, S. N. (2012). Design principles of residential spaces to promote children's creativity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 35, 468-474.
- Fearon, D.D., Copeland, D. and Saxcon, T. (2013). The relationship between parenting styles and creativity in a sample of Jamaican Children. *Creativity Research Journal*, 25(1), 119-128.
- Gardner, K. G., and Moran, J.D. (1990). Family adaptability, cohesion, and creativity. *Creativity Research Journal* 3(4), 281-286.
- Gartenhaus, A. R. (2000). *Yaratıcı düşünme ve müzeler*. (Çev. R. Mergenci ve B. Onur). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Gizir-Ergen, Z. ve Köksal- Akyol, A. (2012). Anaokuluna devam eden çocukların yaratıcılıklarının incelenmesi. *Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi*, 5(2), 156-170.
- Gönen, M., Uzmen, S., Akçin, N. ve Özdemir, N. (1993). Anaokuluna giden 5-6 yaş çocuklarında yaratıcı düşüncenin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 64-71.
- Gönen, M., Akyüz, E., Çelik, A., Baydemir, G. ve Çiçekler, C. (2011). *5 yaşındaki çocukların yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi*. 19. Eğitim Bilimleri Kurultayı.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gülliksen, M. S. (2018). Norwegian parents' perspective on environmental factors that influence creativity- An empirical grounding for future studies. *International Journal of Educational Research*, 88, 85-94.
- Hasçuhadar, B. (2015). *Okul öncesi dönemdeki çocuklarda ebeveynlik davranışları, duygu sosyalleştirme, hazza geciktirme, sosyal yeterlilik ve yaratıcılık arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- İnan, T. (2014). Erken çocuklukta yaratıcılığın geliştirilmesi. E.Çelebi Öncü (Ed.), *Medya ve yaratıcılık içinde* (s.130-141). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Kara, A. (2007). *Okul öncesi dönemde 5-6 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeylerini etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Kara, Ş. ve Şenççek, S.(2015). Yaratıcı çocuk yetiştirmede problemler ve çözüm önerileri. Adnan Menderes Üniversitesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 90-97.
- Karaçelik, S. (2009). *Okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Üniversitesi.
- Karahan, G. (2016). *2012 Okul öncesi eğitim programının yaratıcılık açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

- Karakaş, T. (2016). *Okul öncesi öğretmen adaylarının bilimsel yaratıcılıkları*. Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi.
- Kemple, K. M., & Nissenberg, S. A. (2000). Nurturing creativity in early childhood education: Families are part of it. *Early Childhood Education Journal*, 28, 67–71.
- Kiper, S. (2016). *Anaokuluna devam eden 48-71 ay aralığındaki çocukların yaratıcılık düzeyleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Çağ Üniversitesi.
- Kontaş, T. (2015). *5-11 yaş arası çocukların zihin teorisi ve yaratıcılık yetenekleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Koyuncuoğlu, B. (2017). *Ana sınıfına devam eden dört beş yaş çocukların yaratıcı düşünme becerilerine duyu eğitim programının etkililiğinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Kuşçu, Ö. (2017). *Orff-schulwerk pedagojisi destekli müzik eğitim programının 5 yaş çocuklarının yaratıcılıklarına etkisi*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Kwaśniewska, J. N., Gralewski, J., Witkowska, E.M., Kostrzewska, M. and Lebeda, I. (2018). Mothers' personality traits and the climate for creativity they build with their children. *Thinking Skills and Creativity*, 27, 13-24.
- Lemishi, D. (2013). Medya ve erken dönem çocukluk gelişimi. H. Yavuzer ve M. R. Şirin (Ed), *Çocuklarla iletişim: Yetiştirme, ilham verme, harekete geçirme, eğitime ve iyileştirme ilke ve uygulamaları*. içinde 1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı. 2. Cilt (s.13–34). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Lichtenwalner, J. S. and J. W. Maxwell. (1969). The relationship of birth order and socio-economic status to the creativity of preschool children. *Child Development*, 40.
- Mangır, A., ve Aral, N. (1990) Anaokulu ve anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların yaratıcılığını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Bilimsel Araştırma ve İnceleme Ziraat Fakültesi Yayınları*, 1169,35-43.
- Merriam, S. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev: S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Moghadam, H. E., Poshtareh, S., Ahmadi, N. and Goodarzi, S. (2016). Enhancing creativity factors which are implemented by Iranian parents. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 217, 1083-1088.
- Öztunç, M. (1999). Ailenin çocukların yaratıcı düşünme yeteneği üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi .Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Polat, M. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile yaratıcılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi.
- Sevgen, M. (2016). *Yaratıcı drama yoluyla çocuklara verilen sosyal beceri eğitiminin anaokulu çocuklarının sosyal gelişimlerine ve yaratıcılıklarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Sezgin, E. (2004). *Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocukların yaratıcı düşüncelerine çeşitli değişkenlerin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Sungur, N. (1992). *Yaratıcı düşünce*. İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- Şahin, G. (2016). *Öğretmenlerin algıladıkları okul kültürü ile yaratıcı kişilik ve yaratıcı çevre ilişkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Torrance, E. P. (1974). *Torrance test of creative thinking*, Verbal Tests Forms A And B (Figural A& B) , : Scholastic Service Inc. II, Bensenville.
- Toyran, G. (2015). *Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeylerinin ve eleştirel düşünme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Turla, A. (2004). *Çocuk ve yaratıcılık: çocuğum daha yaratıcı olabilir mi?*, Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Üstündağ, T. (2014). Yaratıcılığa yolculuk (6.Baskı).*Yaratıcılık içinde* (s.1-7). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Yazar, A. (2007). *1914- 2006 Okul Öncesi Eğitim programlarında yaratıcılığın incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Yıldırım, B. (2006). *Öğretmenlerin yaratıcılığına bakış açısı ve anasınıfı çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin, öğretmenin yaratıcılık düzeyine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, V., Özkal, N. ve Çetingöz, D. (2003). Okul öncesi eğitimi alan ve almayan 7-8 yaş grubu çocuklarda yaratıcı potansiyelin değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(4), 129-137.
- Yıldız, C. (2016). *60-66 aylık çocukların bakış açısı alma ve yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Yuvacı, Z. (2017). *Okul öncesi eğitim alan 6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin, öğretmenlerinin ve sınıf ortamlarının yaratıcılıklarına göre incelenmesi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Zembat, R. (1999). *Marmara Üniversitesi anasınıfı öğretmeni el kitabı*. İstanbul: Yapa Yayınları.
- Zeytun, S. (2010). *Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcılık ve problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Yazarlar

Arş. Gör. Merve ÖZER, Temel Eğitim bölümü okul öncesi öğretmenliği alanında öğretim elemanıdır. Çalışma alanları arasında müze eğitimi, yaratıcılık, bulunmaktadır.

Dr. Öğretim Üyesi Aslı YILDIRIM POLAT, Temel Eğitim bölümü okul öncesi öğretmenliği alanında öğretim elemanıdır. Çalışma alanları arasında yaratıcılık, değerler eğitimi, öğretmen eğitimi, problem çözme bulunmaktadır.

İletişim

e-mail: merve.ozer@iku.edu.tr

e-mail: ayildirim@anadolu.edu.tr

Summary

Purpose and Significance. Every individual is born with the potential to be creative and creativity, rich learning environments, a family and school, especially the potential to be offered to children as a potential potential (Yuvacı, 2017, p.3). The existence of different rates in each individual confirms that there are factors affecting the development of this skill. What is important is that the individual's creative features can be developed without being constrained and prevented. Parents are also one of the main factors that can provide this development. Parents are at the focal point of creative child rearing (Atay, 2009, p.30; Karaçelik, 2009, p. 26; Dursun, 2011, p. 15; Kara and Şençiçek, 2015, p.95). Because the more parents are conscious about creativity, the more the child's creativity skills will be developed, the easier it will be for advancing age. Therefore, knowing parents' perspective on creativity and their experiences on this subject will make a significant contribution to the development of creativity.

When the literature is examined, most of the creativity researches in the field of pre-school education are examined to examine the effects of the educational programs prepared by the researchers on creativity (Yıldız, 2000; Can- Yaşar and Aral, 2012; Sözer Çapan, 2014; Dere, 2014; Koyuncuoğlu, 2017; Kuşçu, 2017). Another study is to examine the effects of various variables such as socioeconomic level and number of siblings on creativity (Sezgin, 2004; Atay, 2009; Gizir-Ergen and Köksal- Akyol, 2012; Çeliköz, 2017). In the literature, there is no study investigating the experiences of parents who have an important place in developing creativity. Therefore, the purpose of this research; The aim of this study is to reveal the experiences of parents who have children in preschool period to develop their children's creativity. In this context, the following questions were sought:

1. What are parents' perspectives on creativity?
2. How do parents' experiences in improving the creativity of their child resemble their socioeconomic status?
3. How do parents' experiences of improving the creativity of their child differ according to their socioeconomic status?

Method. In this research, phenomenological research methods are used. In the phenomenology pattern; they focus on their perceptions, experiences, perspectives on events and their meaning (Yıldırım ve Şimşek, 2013, p.78). In this respect, the focus of the research process is on creativity in pre-school period. The study group consisted of six parents attending preschool education in Eskişehir in the academic year 2018-2019. Since the effects of parent socio-economic level on creativity were investigated, the interview was conducted with six parents with two low, two middle and two upper socioeconomic levels using purposeful sampling method. Participants were volunteered. The interview questions were developed by the researcher and finalized in line with the opinion of the three experts. The findings were supported by quotations from the participants. Ensure the reliability of the study; The process of preparing the interview form, the participant selection process, the characteristics of the participants, the data collection process and the analysis process are explained in detail. Content analysis was used in data analysis and researchers tried to compromise on the themes they reached. As a result of the analysis, 4 themes and six sub-themes were reached.

Findings. At the end of the research, it was seen that parents have a similar perspective to creativity. Parents are focused on the difference and originality of creativity. While defining the creative features of children, the parents defined the creative memory of the children, the visual memory is strong, asking questions, having the desire to discover, willing to change, finding differences and finding solutions to problems. In order to improve the creativity of the children of parents, they perform

similar activities such as playing games, reading books, using the internet, doing artistic activities, going to the theater or cinema. In order to improve the creativity of their children, parents do more to provide material to the child, to offer options and to use verbal reinforcement. In this respect, it was observed that parents in the low or middle socioeconomic level chose to produce new things from existing materials instead of presenting ready-made products to their children, while parents at high socioeconomic levels preferred to buy ready-made products. Parents, regardless of socioeconomic status, stated that technology should be utilized in a correct and limited time in order to improve the creativity of the child.

Conclusion and Discussion. Preschool is a critical period in which the child gains basic skills in his life. One of the skills that need to be supported and developed in this period is creativity (Can- Yaşar, 2009, p.2). There are many environmental factors affecting the development of creativity. Age, education level, socioeconomic level and the environment are the main factors. According to Yıldız (2016, p. 93), environmental factors such as parent's socioeconomic level and parental attitudes affect children's perspective on creativity and development of creativity. According to Atalay (2008, p. 34), children of democratic parents who have good socioeconomic status are more creative than other children. In this case, as the socioeconomic level increases, the increase in the opportunities offered to the child is effective. When the researches about the subject are examined in the literature, it has been observed that the children of parents with high socioeconomic status are more creative (Çağatay-Aral, 1990; Akdoğan, 1992; Yıldız et al., 2003; Can- Yaşar and Aral, 2011; Kiper, 2016; Yıldız, 2016). In this study, it was seen that parents used similar activities in their socioeconomic level and benefited from the events they encountered in daily life in a way to support the creativity of their children. However, in the materials presented to the child, it is more prone to receive a high socioeconomic level of parental preparedness while producing new products using the products of the parents at the low socioeconomic level.

Another factor that influences the development of creativity is the education level of the parent. As the level of parental learning in the literature increases, the level of creativity of the child increases (Dinçer, 1993; Erkan, 2005; Yıldırım, 2006; Aral and Yaşar, 2011; Dursun and Ünüvar, 2011; Gönen et al., 2011; Gizir-Ergen and Köksal- Akyol, 2012; Kara and Senççek, 2015; Yıldız, 2016; Yuvaci, 2017; Çeliköz, 2017) There are also researches that the level of education does not affect the creativity of the child (Mangır and Aral, 1990; Sezgin, 2004; Erbay and Çağdaş, 2007; Ceylan, 2008; Kiper, 2016). Parents who participated in this study also had similar conditions. Since the majority of parents have at least a bachelor's degree, there is no significant difference in their perspectives on creativity. However, it was observed that parents with a doctorate degree gave more satisfactory answers to their children's questions and were more knowledgeable about child development. This situation can be effective in removing the curiosity of their children, presenting them rich, various stimuli and exhibiting a democratic attitude in raising children. Dursun and Ünüvar (2011) in his study with parents showed a similar result. From this point of view, parents can see the materials and events they use in daily life as an opportunity to improve their creativity. Together with her child, she can participate in works of art, theater, museum, outdoor excursions to support her creativity and production.